לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה טו.

ור"א אומר אף במקום שאסרו לייחד. כדקתני בההוא דאין מעמידין התירו למכור ליחוד בכל מקום אסור משום מכשול דרביעה ולא במנהגא תליא מילתא אבל במכירה ליכא למיחש לרביעה דעובד כוכבים חם על בהמתו מלרבעה מאחר שקנאה כדי שלא תעקר שנעשית עקורה ברביע. הלכך במנהגא תליא מילתא היכא דאתמור עלייהו דלא מזכי אתמור והיכא דלא אתמור שרי ולגבי העמדת בהמה בפונדקאות של עובדי כוכבים שבהמה של ישראל היא אין העובד כוכבים חם עליה מלרבעה וקא עבר אלפני עור לא תתן מכשול[1] ואהכי אסור: **ואף רב הדר ביה.** וקסבר כר"א: **נהי דלרביעה לא חיישינן.** דעובד כוכבים חם על בהמתו שלא תעקר: **כיון דזבנה קנייה.** ואינה של ישראל. ומשום לפני עור לא תתן מכשול לא קעבר דבני נח לא נצטוו על השביתה אבל גבי רביעה ליכא למימר הכי משום דהתם קעבר אלפני עור לא תתן מכשול (ויקרא יט) לפי שבני נח נצטוו על הרביעה[2] אבל על השבת לא נצטוו בני נח ומה שאסור לישראל לומר לעובד כוכבים עשה לי כך זהו משום ממונו אפילו ודבר דבר (ישעיה נח) דבור אסור[3]: **גזרה משום שאלה.** לי שרינן לזבוני בהמה גסה ולא חיישינן למאי דעבדה מלאכה בשבת אתי הוא לאושולי בהמתו לעובד כוכבים ועביד בה מלאכה בשבת וקא עבר בלאו דכתיב (דברים ה) לא תעשה כל מלאכה וגו' וכל בהמתך דהשתא בהמת ישראל היא ומצווה הוא על שביתתה: **שאלה קניי'.** לימי שאלת' דכיון דמייב באונסין הרי היא שלו: **נסיוני.** מנסה לה לי אולא שפיר כשהיא טעונה: **ואולא מחמתי'.** מחמת קולו שהיא מכרת והולכת: מחמר לא שייך למימר אלא בבהמה הטעונה משאוי ופעמים שנותן עליה משא לנסותה אם הולכת יפה וה"ל מחמר בשבת ואיכא למ"ד בפרק במה בנמסכת שבת (דף קנב.) דמייב חטאת והתם פלוגתא: **אף במקום.** הכי קתני במתני' אין משכירין להן בתים בא"י אבל בחו"ל משכירין ואף במקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו שידור בו העובד כוכבים אלא לבית העליה לבית האוצרות מפני שמכנים לתוכה עבודת כוכבים: **ואי שכירות קנייא.** מאי איכפת ליה לישראל אם עייל לה עובד כוכבים עבודת כוכבים בדידיה קא מעייל: **יאכילנה כרשיני תרומה.** אע"פ שמזונותיה עליו אינו גזלן אם האכילה תרומת כהן לפי שתרומה ממון שאין לה תובעים היא שהרי נותנה לכל כהן שיצלה ואם כלה היה יכול ליתנה לכהן זה שהשכיר לו פרחו ואותו כהן מקפמת ניחא ליה ומחיל אם האכילה הרבה כרשיני תרומה דמה לו להקפיד והלא אינה מיוחדת לו לפיכך ממון[4] שיודע שנותן להבמתו מאותן כרשינין הרבה בעין יפה יותר משאילו היה שלו ניחא ליה ואינו גזלן אי נמי שנפלו לו מבית אבי אמו כהן: **לא יאכילנה כרשיני תרומה.** לפי שאינה שלו ואינו יכול להאכילה תרומה אלא לבהמתו קנויה כספו: **אידא דספסירא.** ע"י סרסור ישראל והמוכר נמי ישראל: **ועוד דלא מגלי מומא.** כיון דהוא למכרה לקחה אינו רואה שיודע בה מום שבה הלכך לא מוסיף ולא מוגיר: **אימור לשחיטה זבנה.** ותלינן לקולא ומתניתין בבהמה טמאה אפילו בסתמא מ"נ בטהורה ובמפרש ליה עובד כוכבים לבקיומיה קאי: ומנא

ועביד ביה מלאכה ומ"ת נהי דלשחיטה זבנה מ"מ ניחוש שמא ירביענה קודם שישחטנה כי ההוא עובדא דאין מעמידין (לקמן דף כב:) בעובד כוכבים שלקח חוזה מן הסוס רבעה חנקה ומכלה וי"ל דמילתא דלא שכיח היא ולא גזור ביה רבנן והשתא חזינן דלכ"ע בין לרשב"ם בין לר"ת אסור למכור לעובדי כוכבים עגלים וסייחים וכל בהמה טמאה ועכ"כ יש לחמוה במה היו סומכין למכור עגלים וסייחים לעובדי כוכבים וגם מסוסים נמי יש לחמוה דבשלמא אותן שאין מיוחדים אלא לרכיבה ניחא דהא פסיק ר' יוחנן (לקמן טח.) כבן בתירא המתיר בסוס לפי שעושה בו מלאכה לאוריתא ומטעם האוכף אין לאסור דהאוכף בטל לגבי האדם הרוכב עליו אבל מאותם סוסים שהם מיוחדים למשוך בקרון וגם לפעמים שקונהו בשביל מלאכת חריסה ומשיכת קרון קשיא וי"ל דלפי מסקנת התלמוד דשרי למזבן אידא דספסירא ופעמים טעמא משום דלא יודעה ליה נקליה ניחא דגם בהמות שלנו אינן מכירות בקולנו וליכא למיחש לנסיוני גם אין רגילות להשאילם ולהשכירם מיהו מאותם שרגילים לשכור לעובדי כוכבים קשיא וי"ל דודאי הא דאסור למכור בהמה טמאה היינו דוקא בימיהם שהיו הרבה יהודים ביחד ואם היה לו לאדם בהמה שאינו צריך לה היה מוכרה לחבירו ולא היה מספיקה אבל עתה מה יעשה שלא ימצא למכור יפסידנה ולכך נהגו הגאונים שבגולה היתר בדבר וכה"ג איכא לקמן דפרין אפי' מיטי ושערי נמי לא מזבן ומשני מ"מ ה"נ א] אבל כיון דמ"ת שרי ופסק רבינו ברוך דלפי זה אין להתיר אלא כשקונה הסוס לצורך עצמו ומלך עליו למכרו דאם לא ימכרנו יפסיד אבל לוקח סוסים למכרם כדי להרויח אסור דלא יקחם ולא יפסיד בהם:

מי

ושמעה לקליה ואולא מחמתיה. ומ"ת ל"ל טעמא דמחמר מיפוק ליה משום שביתת בהמתו לחוד ואור"י דמשום שביתת בהמתו לחוד אין הוי אסרינן מכירה דלית ביה איסור כי אם לפי שעה משום נסיוני ודוקא שאלה או שכירות אסרינן משום שביתת בהמתו משום דעושה כל השבת אבל משום נסיוני דאין בו איסור אלא לפי שעה לא אסרי' אי לאו טעמא דמחמר

*דממיר טפי: **ישראל** ששכר פרה מכהן יאכילנה כרשיני תרומה. נראה לר"י דמיירי באין מזונותיה על ישראל אלא על כהן מדלא קתני אע"פ שמזונותיה עליו כדקתני בסיפא ועוד דאם היו על ישראל אדייק מסיפא דשכירות לא קניא לידוק מרישא ויש"מ שיכול להאכילה כרשיני תרומה כיון שמזונותיה על הכהן ואין כאן משום: **והשתא** דאמרת שכירות **לא** קניא. הכא מסקינן דשכירות לא קניא וקשה דבפרק הזהב (ב"מ דף ט:) ומשם ד"ה והא') מסיק דשכירות יש לה אונאה מדכתיב וכי תמכרו ממכר לעמיתך ולא כתיב וכי תמכרו ממכר לעולם אלמא ממכר קיימא ליה וי"ל דמאי דממכר קיימא ליה לפי שעה היינו דוקא לגבי אונאה דכתיב ממכר מיותר מיהו בשאר מקומות אמרינן דשכירות הוא דלא קניא:

שרא ליה לזבון אידא דספסירא. תימה אמאי לא אסרינן משום דכשילוה בבית העובד כוכבים יסברו שהבעלים עצמן מכרוה לו ואתי למיסרי בבעלים מידי דהוה אשבורה לרבנן כדפרישי' במתני' וי"ל דספסירא קלא אית ליה והר"ר שמעי' פירש דהוה גזרה לגזרה גזרה ספסיר' אתו בעל הבית ובע"ג גופיה אינו אסור אלא גזרה משום שאלה שכירות ונסיוני: **אימור** לשחיטה זבנה. פ"ה ומתני' דקתני אין מוכרין מייני לו בהמה טמאה ואפי' בסתמא לו אפי' בטהורה ובמפרש ליה עובד כוכבים דלקיומיה קא בעי ליה ורשב"ם פירש בשם רש"י דהכא דוקא פרה שאין רגילין לעשות בה מלאכה אבל שוורים שרוכן למלאכה אין מוכרין ובעגלים וסייחין נהי דהשתא לאו בני מלאכה הינהו מ"מ לכשיגדלו יהיו בני מלאכה וקשיא לר"ת על פירוש זה דאדרבה בכל התלמוד משמע דפרות יותר הן בנות חריסה כדאמרי' בסמוך דפרה המורשת בשביעית ובפ"ק דבסמים (דף יד.) שתי פרות היו מורשות בהר המשחה וכן (ב"מ פ.) השוכר פרה למרוש בהר (ע) השואל פרה כי השוורים היו עוגמים כדאמרי' (ב"ק מו.) שור שנגח ואע"ג דאמרי' שוורים רוצה לרדות זבני בפ' המוכר פירות (ב"ב נב:) מ"מ אינם רואים במלאכה כמו פרות לכך נראה לר"ת דבין פרות בין שוורים אמר דלשחיטה זבנינהו ומתני' דקתני בהמה גסה היינו בהמה טמאה כפ"ה ועגלים נקט דוקא דלמלאכה קבעי להו דאילו לשחיטה לא היה טורח לקנותם ולגדלם וסייחים נמי לרבותא נקט דאע"ג דהשתא לא חזו למלאכה אסור למכרם וקשה על פירוש ר"ת דלקמן (דף טח.) כי בעי שור של פטם מהו משמע הא שאר שוורים אסירי ואור"י דלעולם שאר שוורים מותרים אבל התלמוד מסופק כי אולי יש להחמיר בשור פטם משום דמי שהיי ליה עביד מלאכה על חד תרין וא"כ ראוי הוא למלאכה יותר משוורים אחרים וי"ל דשור פטם לאו מפוטם עדיין הוא אלא עומד להתפטם ולכך הוא שואל כי שמא יש לאסור בו יותר משאר שוורים דאדמשהי ליה לפטמו מימלך דלא לעבוד בהם מאי [טעמא] עבד מר הכי אמר ליה אימור לשחיטה קנאה

ע) כ"ה בי' הר"ף והגה"מ ז"ל ע"ש.

ב) מיהו אלמי בפסחים פ"ד הני דקנסיה בסיפא וכן ל"ל גם מאן.

מסורת הש"ס

א) [עי' תוס' לקמן כב: ד"ה ורמיהו], ב) [לקמן כב:], ג) [שבת קנב: מפי' רש"י דהכא נראה דל"ג בה. רש"א], ד) לקמן כא. [פסחים י.], ה) תרומות פי"ח מ"ט [יומא פו:], ו) [ויקרא יט:], ז) [סנהדרין נח.], ח) [שבת קנ.], ט) מחל כל"ל רש"ל.

תורה אור השלם

1. ולא תביא תועבה אל ביתך והיית חרם כמוהו שקץ תשקצנו ותעב תתעבנו כי חרם הוא: דברים ז כו

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ושמעה וכו' דחמיר בש". עיין תוספות הריב"ש פי' כד:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אימור וכו' לחרוס נכר בפרק הזאל:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה אימור לשחיטה וכו' ומשני לי אפשר ה"ג אבל מלת אבל נמחק:

מוסף רש"י

שלא תעקר. נעשית עקרה, הילכך לא רבע לה, אבל אחרים לא חייס לה כשעומדת בפונדקי (לקמן כב:). **והמחמר אחר בהמתו.** מנהיג חמור טעונה קרי מחמר (שבת קנב:). **לא לבית דירה.** אמרו. לא לבית דירה התירו אלא להמיר בו בהמות ועגלים ולא שידור הוא בה (פסחים ו.).

עין משפט נר מצוה

סה א מיי' פ"כ מהל' שבת הל' ג:

סו ב מיי' פ"ט מהל' תרומות הל' ז (עוי"ש מי' מלא):

סז ג מיי' פ"כ מהל' שבת הלכה ג סמג לאין פה טוש"ע י"ד סי' קנ"ו סעיף ד:

רבינו חננאל

ופרקי' כיון דזבנה לא רבעה דאמרי משמיה דרב עביד כוכבים חס על בהמתו [שלא] תיעקר ואינו רובעה: **סים'** ובכ"מ אין מוכרין להם בהמה גסה. מאי טעמא נהי דלרביעה לא חיישי' עביד בה מלאכה בשבת וההוה אמרה למען ינוח שורך וגו' ואמרינן מכדי לא אהדר רחמנא הנחה אלא בבהמתו של ישראל אבל עובד כוכבים כיון דזבנה קנייה בהמת עובד כוכבים היא לעביד בה מאי דבעי ודחי' גזרי' מכירה אטו שכירות ואטו שאלה דבהמת ישראל היא. ומקשי' שכירות ושאלה נמי כל ימי שאילתה כמכורה וכל ימי שאילתה כמכורה היא וקנאה עובד כוכבים אלא גזירה משום נסיוני פי' מכרה לו על מנת שינסה אותה ואם לא תישר בעיניו יחזירנה לו חיישי' דלמא אתי במעלי שבתא סמוך לשקיעת החמה וא"ל עובד כוכבים לישראל תא נסייה ושמעה לקליה ואזלה מחמתיה ונמצא כמחמר בשבת ואסור. ומקשי' ושכירות מי קניא והתנן אף במקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו מפני שמכניס עבודת כוכבים לתוכה ואי ס"ד שכירות קנייה עובד כוכבים כי קא מעייל בביתיה קא מעייל. ותוב תנן כהן ששכר פרה מישראל אע"פ שחייב במזונותיה לא יאכילנה כרשיני תרומה ואי ס"ד קנייה אמאי לא יאכילנה כרשיני תרומה פרה דידיה היא ונדחה הא סברא דשכירות קנייה ואמרינן השתא דאמרת שכירות לא קנייה גזירה מכירה אטו שאלה אטו שכירות אטו נסיוני; רב אחאי שרא לזבוני חמרא אגב ספסירא. אמר מאי איכא למיחש אי משום נסיוני הא לא ידעה ליה לקליה דאולא מחמתיה אי משום שאלה ושכירי' ספסירא כיון דלפי [1] שעתיה הוא מזבין לא מושיל ולא מוגר ועוד משום דלא נגלי מומי דבהמה: **ירושל'** עבר ומכר קונסין אותו כשם שקונסין להלכה כך קונסין למנהג. חד בר נש זבן גמלא. אתא עובדא קמי ריש לקיש וקנסיה [2] בדי פלא בגין דיחויר גמלא. אמר ר' בון לסרסור קנס והוון צווחין לבריה ברא דמסרסר לארמאי: רב הונא זבן פרה לעובד כוכבים א"ל רב חסדא מאי [טעמא] עבד מר הכי אמר ליה אימור לשחיטה קנאה

[1] כ"ה בי' הר"ף והגה"מ ז"ל ע"ש.

[2] מיהו אלמי בפסחים פ"ד הני דקנסיה בסיפא וכן ל"ל גם מאן.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com